

PROFESORUL UNIVERSITAR AURELIA CRIVOI – O PERSONALITATE EXCEPȚIONALĂ

Destinul nu este o chestiune de șansă, ci una de alegere.

*Nu este ceva ce trebuie așteptat să se întâmple,
ci ceva care trebuie obținut.*

William Jennings Bryan

Profesorul universitar, doctorul habilitat în biologie Aurelia Crivoi face parte din generația călită de timp. Persoană cu o puternică dorință de a cunoaște, cu un talent deosebit de a gândi și analiza, calități care i-au permis să acumuleze mai multe valori, având grijă să păstreze și să perpetueze comportamentul intelectual, sensibilitatea și agerimea minții, omenia și cumsecădenia atât de necesare în patrimoniul științifico-cultural. Este o persoană bine cunoscută în țară și peste hotarele ei ca cercetător notoriu în domeniul fiziologiei umane. Domnia Sa face față exigențelor timpului, realizând succese deosebite atât în plan științific, cât și didactic. Dăruită activității de cercetare și pedagogice, prin nivelul de cultură, sinceritate și omenie a contribuit la prosperarea Almei Mater, fiind model pentru tânăra generație.

A venit în marea biologie din nordul republicii. Născută la 5 noiembrie 1946 în comuna Hincăuți, raionul Edineț. Pe parcursul anilor 1954-1965 a învățat la școala medie din satul natal, absolvind-o cu medalie de aur.

Apoi și-a continuat studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Biologie și Pedologie (1965-1970). A absolvit Universitatea cu diploma *Magna cum laude*, obținând calificarea „biolog-fiziolog al omului și animalelor, profesor de biologie și chimie”.

Pe parcursul anilor 1970-1973 își continuă studiile ca doctorandă la Catedra Fiziologia Omului și Animalelor, Universitatea de Stat din Moldova.

La 26 septembrie 1973 susține cu brio teza de doctor în biologie cu tema „Influența intermediei asupra unor indici ai metabolismului lipidic și starea funcțională a hipotalamusului”.

După absolvirea facultății a urmat o perioadă vertiginoasă de activitate pe tărâmul pedagogic și de cercetare. În același an de absolvire a fost angajată ca lector la Catedra Fiziologia Omului și Animalelor, USM. Apoi, în 1975, Aurelia Crivoi este aleasă, prin concurs, lector superior, iar peste doi ani devine conferențiar universitar.

În 1978 apare de sub tipar manualul „Practicum la fiziologia omului și animalelor” semnat de Boris Melnic și Aurelia Crivoi, iar în 1979 – manualul „Возрастная физиология и гигиена” la care este coautor.

În 1979 este apreciată cu Premiul II al Academiei URSS acordat tinerilor cercetători în domeniul Fiziologia Omului și Animalelor pentru lucrarea „Influența intermediei asupra stării funcționale a sistemului hipotalamo-hipofizo-suprarenal”.

În 1983 vede lumina tiparului monografia „Melanotropina și adaptarea”, în care sunt reflectate rezultatele ce vizează rolul adaptativ al melanotropinei la influența factorilor nefavorabili, autori Boris Melnic, Alexandru Robu, Aurelia Crivoi, Ecaterina Paladi.

În 1991 la editura „Lumina” apare „Compendiu de lucrări practice la fiziologia omului și animalelor” semnată de Boris Melnic și Aurelia Crivoi.

La 15 aprilie 1993 Aureliei Crivoi i se conferă titlul didactico-științific de profesor universitar.

La editura „Știința” în 1993 apare de sub tipar lucrarea fundamentală „Fiziologia omului și animalelor”, autori Boris Melnic, Vasile Hefco și Aurelia Crivoi.

În 1994, în urma unei colaborări cu fratele Ion Guțu, savant și om de stat, își face apariția lucrarea „Fiziologia umană: Funcțiile de relații”.

La 14 septembrie 1995 Aurelia Crivoi susține cu brio teza de doctor habilitat în biologie cu tema „Melanotropina ca generator biologic al funcțiilor neuroendocrine și adaptative”.

În anul 1996 a devenit *Laureat al Premiului de Stat în domeniul științei și tehnicii*, distincție acordată pentru manualul universitar „Fiziologia Omului și Animalelor” și pentru „Compendiu de lucrări de laborator la Fiziologia Omului și Animalelor”, pregătite împreună cu academicianul AȘM Boris Melnic, conducătorul

științific al tezelor susținute de ea – de la teza de an până la cea de doctor habilitat. Tot în acest an își face apariția manualul pentru studenții de la specialitatea *Biologie, ecologie, filozofie și psihologie* „Probleme actuale de fiziologie a sistemului nervos central”, semnat de Boris Melnic și Aurelia Crivoi.

Ulterior, pe parcursul activității, au apărut o serie de manuale, suporturi de curs, printre care menționăm: „Homologia, sănătatea și folosirea rațională a rezervelor funcționale” (2010), semnată de Aurelia Crivoi și discipolii săi Iurie Bacalov și Lidia Cojocari; „Fiziologia etativă” (2012), semnată de Aurelia Crivoi și Lidia Cojocari; „Igiena mediului” (2013) și „Sanologie și Ecologie umană” (2014), semnate de Aurelia Crivoi și colegul de facultate Valentin Așevschi; „Calitatea vieții și sănătatea” (2016), semnată de Aurelia Crivoi, Valentin Așevschi și Lidia Cojocari; „Mecanisme integrative de control al activității nervoase superioare” (2016), semnată de Aurelia Crivoi, Elena Chirișă etc.; monografia „Bazele fiziologice ale sportivilor înotători”, semnată de Aurelia Crivoi, Ecaterina Erhan și Inga Deleu și altele.

În perioada 1998-2006 activează în calitate de prorector pentru studii al Universității de Stat din Moldova. În acest post dna Aurelia Crivoi acordă o deosebită atenție reformei curriculare exteriorizate prin elaborarea a noi planuri de învățământ, problemei evaluării studenților și corpului didactic profesoral, ajustării programelor de studii la standardele europene, implementării Sistemului de Credite Transferabile.

De la 3 ianuarie 2006 dna Aurelia Crivoi activează în calitate de șef al Catedrei Biologie Umană și Animală, USM. Din 2013 este director al Centrului de Cercetări Științifice „Științe ale Vieții”, Facultatea de Biologie și Pedologie, USM.

Pe tot parcursul activității sale științifico-didactice profesorul universitar Aurelia Crivoi și-a ridicat nivelul cunoștințelor participând la stagieri de perfecționare la: Universitatea „Mihail Lomonosov” din Moscova, Catedra Fiziologia activității nervoase superioare; Universitatea de Stat „Mecinicov” din Odesa, Catedra Neuroendocrinologie; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N.Testemițanu”, Catedra Neurologie. A participat la programe științifice internaționale și naționale, fiind coordonatoare a lucrărilor proiectului „Elaborarea principiilor ecologo-ereditare de selectare a înaltelor calități psihologice umane” cu numărul de înregistrare 1002 din 24 mai 1999. Și-a asumat responsabilitatea pentru derularea programului de cercetare biologică a USM în Organizația Internațională IWRB (suportul TACIS pentru Moldova), pentru realizarea proiectului instituțional „Impactul factorilor ecologici și psihosociali asupra dezvoltării fizice și intelectuale a copiilor din R. Moldova” (2009-2010) și a proiectului „Reglarea proceselor vitale și ameliorarea potențialului biotic al organismelor vii ca bază fun-damentală pentru biotehnologiile moderne” etc.

Dna Aurelia Crivoi este președinte al Consiliului Științific Specializat pentru susținerea tezelor de doctor și de doctor habilitat – specialitatea *Fiziologia omului și animalelor*; președinte al Seminarului Științific de Profil de pe lângă Universitatea de Stat din Moldova la specialitatea *Fiziologia omului și animalelor*; membru al Senatului Universității de Stat din Moldova; membru al Consiliului profesoral al Facultății de Biologie și Pedologie; a fost președinte adjunct al Comisiei de Expertiză în științe biologice și medicale de pe lângă Consiliul Național de Atestare și Acreditare al Republicii Moldova; președinte al Comisiei examenelor de licență și de master la Universitatea de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău), la Universitatea de Educație Fizică și Sport din Moldova; membru al Comisiei de profil în învățământul general, ANACEC; membru al Seminarului Științific de Profil de pe lângă Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, AȘM.

Domnia Sa dispune de un real har pedagogic, pe parcursul activității sale a pregătit mai multe generații de biologi. În ultimele decenii activitatea profesorului universitar Aurelia Crivoi este orientată spre un proces didactic de înaltă calitate conform cerințelor contemporaneității, contribuind esențial la perfecționarea metodicii de predare, la planificarea și realizarea activității științifice, la dezvoltarea nivelului profesional al corpului didactic. Este conducător științific al unui număr impunător de licențiați și masteranzi. Sub conducerea dnei Aurelia Crivoi au fost susținute peste 17 teze de doctorat în științe biologice. Printre discipoli se numără doctorii Iurie Bacalov, Elena Lupu, Lidia Cojocari, Inga Deleu, Tatiana Chitic (R. Moldova), Vegh Eva Maria (România), Uwe Willi Albrecht (Germania), Ahmed Abu Zaitun, Mahmud Abu Samac (Iordania) și alții. Este referent oficial la susținerea tezelor de doctorat, de doctor habilitat în biologie, medicină, pedagogie. În această ordine de idei accentuăm că dumneaei acordă permanent ajutor consultativ colegilor, discipolilor în soluționarea diverselor probleme ce țin de fiziologia umană, neuroendocrinologie, sanologie, ecologie umană. Are publicate ca autor, precum și în colaborare cu unii colegi, discipoli, peste 640 de lucrări științifice care vizează teme ca: „Diabetul alloxanic (experimental)”; „Starea funcțională a tiroidei și gonadelor în diabetul alloxanic pe fondul administrării extractelor din *Arctium IV*”; „Fitoterapia în dereglările metabolismului

glucidic”; „Sistemul endocrin”; „Determinarea statutului clinic și evaluarea parametrilor hematologici la animale cu administrarea substanțelor biologice active”; „The use of modern biotechnologies in the practical valuation of research of biological active substances”; „The environmental and biological age of the population”; „Dezechilibrul ecologic și dereglările sistemului imun”; „Valorificarea practică a cercetărilor substanțelor biologice active asupra proceselor vitale în diabetul experimental”; „Influența stresului educațional asupra performanțelor cognitive”; „Problemele ecologice ale mediului și sănătatea”, „Activitatea antivirală a unor plante ierboase din flora spontană a Republicii Moldova, utilizate în prevenirea și tratamentul bolilor respiratorii, în contextul COVID -19” elaborată în cadrul Proiectului instituțional înscris în Registrul de Stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.70086.06/COV(70105) și altele.

Concomitent cu acest impresionant volum de muncă în vederea editării diverselor lucrări, profesora Aurelia Crivoi e omniprezentă la reuniuni științifice naționale, regionale și internaționale (vicepreședinte al Comitetului organizatoric al celui de-al XXV-lea Congres Unional al Fiziologilor din ex-URSS; membru al Comitetului organizatoric al Simpozionului Internațional EcoPrat – 1999-2000), participă la numeroase foruri științifice, îndeplinind funcția de președinte sau de vicepreședinte (al III-lea și al X-lea Congrese Naționale în domeniul științelor biologice, Plovdiv, 1990, 2006; al IX-lea Congres Național al Societății Române de Științe Fiziologice, Timișoara, 2004; Conferința jubiliară în problemele științelor naturale ale Bucovinei, Cernăuți, 2006; Conferința jubiliară de științe biologice, Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași, 2006; Conferința științifico-practică „Tehnologii moderne în instruire. Sisteme de credite în colaborarea interuniversitară”, Chișinău, 2007, 2008; Conferințele a IV-a – a X-a științifico-internaționale „Probleme de existență, de supraviețuire a omului. Filosofie, medicină, ecologie”, 1997-2012; Conferința „Biodiversitatea în contextul schimbărilor climatice” Chișinău, 2016; Conferința „The use of modern educational and informational technologies for the training of professional competences of the students in higher education institutions”, Bălți, 2018; organizator al Conferinței științifice naționale consacrate jubileului de 90 de ani din ziua nașterii academicianului Boris Melnic (2018); Conferința „Perspectivele și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”, Cahul, 2020; Conferința „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 2017-2021 și altele).

Pentru aportul esențial în domeniul științific și didactic Aurelia Crivoi a fost decorată cu *medalia „Meritul Civic”* (1997) și inclusă în *Dicționarul Internațional al Bibliografiei oamenilor iluștri din lume, Centrul Internațional de Biografii (Anglia)*; cu *medalia „Dimitrie Cantemir”* a Academiei de Științe a Moldovei (2006); cu *medalia de argint* la Expoziția Internațională de Invenție, Cercetare științifică și tehnologii noi Inventica, România (2010); cu *Diploma de Onoare* a Societății Inventatorilor din România (2010); cu *medalia de argint* la Salonul de carte EUROINVENT, Iași-Romania pentru publicarea lucrării care atestă rezultatele cercetării „Substanțe biologice active ca bază a valorificării biotehnologiilor moderne în modularea și adaptarea proceselor metabolice ale organismelor vii” (2020), iar în 2012 se învrednicește de *titlul Om Emerit*.

În anul 2020 i se conferă *Diploma de Onoare* a Guvernului Republicii Moldova în semn de înaltă recunoștință și apreciere a activității prodigioase și a contribuției substanțiale la dezvoltarea științei, promovarea rezultatelor remarcabile în domeniul cercetării și inovării.

În 2021, pentru merite deosebite în dezvoltarea învățământului universitar, contribuție substanțială la pregătirea specialiștilor de înaltă calificare, activitate metodic-științifică prodigioasă circa 50 de ani în cadrul Universității de Stat din Moldova, prin decretul președintelui Republicii Moldova, profesora universitar Aurelia Crivoi a fost decorată cu „*Ordinul de Onoare*”.

Activitatea de cercetare științifică a profesorei Aurelia Crivoi este susținută în permanentă ascendență. În procesul educațional modern promovează cu consecvență reperele valorice ale unei societăți bazate pe cunoaștere, depune efort pentru asigurarea progresului în domeniul cercetărilor și în procesul de pregătire universitară și postuniversitară a numeroșilor discipoli.

Savant de talie europeană în domeniul neuroendocrinologiei, fiziologiei umane, Aurelia Crivoi continuă să activeze cu succes în domeniile științific și didactic cu deosebit respect față de colegi și oamenii simpli. Însă, această activitate s-a încununat cu succes datorită familiei care a avut o enormă răbdare și a susținut-o în timp ce împărțea candelă științei, înțelepciunii discipolilor săi. Soțul Ion a susținut-o în toate intemperiiile vieții. Iar astăzi dna profesor universitar Aurelia Crivoi îi are alături pe copiii Boris și Marcel, nepoțelii Radu, Nicu, Andreea și David, nurele-fii Carolina și Oxana care îi aduc bucurie și se mândresc cu ea.

Aurelia Crivoi este o personalitate excepțională, polivalentă – pedagog prin vocație, animator al vieții publice, savant cu ample cunoștințe în domeniul fiziologiei. Dispunând de o inepuizabilă sursă de inspirație, fiind

însuflețită de un adânc umanism, de o largă înțelegere a omului, manifestând mereu o aleasă intuiție, Domnia Sa iradiază în jur bunătate omenească. Scopul vieții, interesul pentru ea rămâne a fi mereu *Munca* pentru binele tineretului studios, păstrând modestia, dragostea și respectul pentru tot ce e firesc.

Doamna profesor Aurelia Crivoi este un exemplu elocvent al unor timpuri și oameni crescuți și împliniți în etapa democrației în devenire, în miezul civilizației moderne, care au atins culmile ispititoare și de onoare pe tărâmul științei și pedagogiei.

În aceste frumoase zile de toamnă, anotimp al contrastelor și al lungilor momente de meditație, **Vă aducem sincere felicitări cu ocazia frumoasei aniversări pe care o marcați, stimată Doamnă Aurelia CRIVOI!** Vă dorim sănătate, care să stea în capul mesei, și lumină în suflet. La care adăugăm: prosperitate, optimism, noi realizări științifice ambițioase, perspective îndrăznețe, inspirație pentru alte împliniri frumoase! Vă asigurăm, distinsele Dumneavoastră calități umane și aptitudini profesionale sunt apreciate la justa valoare de către comunitate, colegi și prieteni!

LA MULȚI ANI!

Cu profunde considerațiuni de înaltă apreciere și amabilitate:

Colegii din cadrul Universității de Stat din Moldova

*Membrii Laboratorului de cercetări științifice
„Ecofiziologie umană și animală”, USM*

*Discipolii L. Cojocari, dr., conf. univ.;
Iu. Bacalov, dr., conf. univ.; E. Chirița, dr, conf. cercet.*

*Membrii Seminarului Științific de Profil
la specialitatea Fiziologia omului și animalelor, USM*